

"Çovdar nekropolu" kitabı ictimaiyyətə təqdim edilib

5 mart 2026-cı il tarixində Daş Salnamə Muzeyində Heydər Əliyev Fondunun və "AzerGold" QSC-nin dəstəyi, AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun iştirakı ilə həyata keçirilən "Çovdar nekropolu" arxeoloji tədqiqat layihəsinin nəticələrini əks etdirən elmi-kütləvi nəşrin təqdimat mərasimi keçirilib.

Tədbir çərçivəsində əvvəlcə qonaqlar sərgi ilə tanış olublar. Sərgidə arxeoloji qazıntılar zamanı aşkar edilən maddi-mədəni irs nümunələri nümayiş etdirilib.

Tədbiri giriş nitqi ilə açan Zakir İbrahimov layihəyə göstərilən xüsusi diqqətə və dəstəyə görə Heydər Əliyev Fonduna, fundamental tədqiqata görə AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutuna təşəkkürünü bildirib. Qeyd edilib ki, "Çovdar nekropolu" 2019-cu ildən həyata keçirilən və "AzerGold" QSC-nin ən uzunmüddətli sosial-mədəni layihələrindən biridir.

Beş ay davam edən qazıntılar zamanı Son Tunc və Erkən Dəmir dövrlərinə aid 156 qəbir və 6000-dən çox maddi-mədəniyyət nümunəsi - silahlar, əmək alətləri, məişət və bəzək əşyaları aşkarlanıb. Araşdırmalara yerli alimlərlə yanaşı, İtaliya, Yaponiya və Türkiyədən olan mütəxəssislər cəlb olunub, ilk dəfə insan qalıqlarından DNT analizləri aparılaraq, hər nümunədən 13 milyona yaxın DNT molekulu oxunub

və laboratoriyada emal edilib. Nəticədə Çovdar əhalisinin ətəflı demoqrafik təhlili, orta yaş həddi, qohumluq əlaqələri və ölüm səbəbləri müəyyən edilib. Nəticələr göstərib ki, nekropolda dəfn olunan insanlar yerli - Qafqaz mənşəli olub və ərazidə 400 ildən artıq müddətdə yaşayıblar.

Tədbirdə çıxış edən Milli Məclisin deputatı, Heydər Əliyev Fondunun Beynəlxalq əlaqələr departamentinin rəisi Soltan Məmmədov layihənin qədim köklərimizin öyrənilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdığını qeyd edib. Fondun Azərbaycanda və ölkə hüdudlarından kənarda arxeoloji tədqiqatların dəstəklənməsi və milli irsin beynəlxalq səviyyədə tanınması istiqamətində həyata keçirdiyi layihələrdən bəhs edən S.Məmmədov tapıntıların ölkəmizin qədim insan mədəniyyətinin mərkəzlərindən biri olduğunu yenidən sübut etdiyini bildirib.

Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Orxan Abbasov rayon ərazisində erkən Tunc dövründən başlayaraq müxtəlif tarixi mərhələlərə aid çoxsaylı arxeoloji abidələrin mövcud olduğunu diqqətə çatdırıb. Onun sözlərinə görə, hazırda rayonda 49 daşınmaz tarix-mədəniyyət abidəsi dövlət qeydiyyatına alınıb və Çovdar nekropolunun tədqiqi rayonun mədəni irsinin daha da zənginləşməsinə töhfə verib.

Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidmətinin rəisi Sə-

binə Hacıyeva çıxışında layihənin ölkədə tarixi-mədəni irsin qorunması sahəsində həyata keçirilən dövlət siyasəti baxımından əhəmiyyətini vurğulayıb.

AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru Fərhad Quliyev tapıntıların beynəlxalq standartlara uyğun olaraq tədqiq edildiyini bildirib. Çovdar nekropolunun metal nümunələri baxımından bu günədək aşkar edilmiş ən zəngin abidə olduğunu qeyd edib. İtaliyanın Piza şəhərində aparılan spektral analizlərin nəticələri göstərir ki, məmulatların hazırlanmasında müxtəlif metal ərintilərindən istifadə olunub. Bu isə həmin dövrdə bölgədə ibtidai metallurgiyanın müəyyən inkişaf səviyyəsinə çatdığını göstərir. Şüşə muncuqlar və kauri qabıqları isə qədim icmaların Aralıq dənizi və digər regionlarla iqtisadi-mədəni əlaqələrinin mövcudluğunu təsdiqləyir.

Qeyd edək ki, "AzerGold" QSC-nin 2019-cu ildə Çovdar Emal Sahəsində apardığı tikinti işləri zamanı aşkar edilib. "Çovdar nekropolu" kitabı arxeoloji ekspedisiyanın bir neçə il davam edən araşdırmalarının nəticələrini əks etdirən elmi-publisistik nəşrdir. Azərbaycan və ingilis dillərində hazırlanan kitabın məqsədi Çovdar nekropolunun zəngin tarixi-mədəni irsini geniş ictimaiyyətə təqdim etmək, milli irsin təbliğinə töhfə verməkdir.